

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ О.О. БОГОМОЛЬЦЯ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“КИЇВСЬКИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ІНСТИТУТ БОТАНІКИ ІМ. М.Г. ХОЛОДНОГО НАН УКРАЇНИ
АСОЦІАЦІЯ ВИРОБНИКІВ ФІТОСИРОВИНИ УКРАЇНИ

«PLANTA+. НАУКА, ПРАКТИКА ТА ОСВІТА»

Матеріали

**III Науково-практичної конференції з міжнародною участю,
присвяченої 180-річчю Національного медичного університету
імені О.О. Богомольця**

Том 2

**18 лютого 2022 року
м. Київ**

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Середа П.І.², Карпюк У.В.¹, Ємельянова О.І.¹, Чолак І.С.¹

¹Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,
м. Київ, Україна

²ПВНЗ «Київський медичний університет»,
м. Київ, Україна

p.sereda@kmu.edu.ua, uliana.karpiuk@gmail.com, ohanay11@gmail.com,
sophora9@gmail.com

Ключові слова: змішане навчання, освітній процес, інноваційні методи навчання.

Вступ. Впровадження змішаного (гібридного) навчання в якості новітньої технології організації освітнього процесу з використанням сучасних цифрових інноваційних методик має великий потенціал. Цей різновид навчання динамічно розвивається і може використовуватись як самостійний напрям, так і в доповненні до традиційних (класичних) аудиторних видів занять.

Карантинні обмеження, пов'язані з коронавірусною інфекцією, суттєво вплинули на освітній процес, ускладнили можливість безпосереднього спілкування викладачів зі студентами, набуття останніми практичних навичок під час вивчення практично-орієнтованих медичних і фармацевтичних дисциплін. В умовах карантину змінилися як умови навчання, так і вимоги щодо нього, натомість якість освітнього процесу повинна залишатися на високому рівні.

Тим не менше, нові реальності призвели до виникнення цілої низки проблем від методики організації, підготовки і проведення занять, набуття викладачами досвіду дистанційного навчання студентів, до технічного облаштування аудиторій і навчальних класів, в яких відбувається змішане навчання.

Матеріали та методи. Досліджена динаміка процесу впровадження змішаного (гібридного) навчання студентів вищих навчальних закладів в освітній процес в сучасних умовах на підставі світових літературних джерел і власного досвіду.

Результати та їх обговорення. Змішаний формат навчання дозволяє органічно поєднувати традиційне аудиторне навчання та сучасні дистанційні технології цього процесу.

Термін «Дистанційна освіта» запроваджений у 1993 році [1]. За визначенням М. Мура, «дистанційна освіта» - це навчальний процес, в якому викладач та студенти знаходяться у різному просторовому вимірі, і цей вимір заповнюється використанням технологічних ресурсів [2,8]. Безумовно, поняття дистанційної освіти слід розглядати через призму сучасності, оскільки ця інновація з'явилась та розвивалася паралельно з розвитком інформаційних технологій [3,7]. В Україні «дистанційна освіта» бере свій початок у 2013 році

після затвердження МОН України відповідного нормативно-правового документу у цій сфері [4].

Особливої актуальності ця тема набула після ускладнення епідеміологічної ситуації у 2020 році, пов'язаної з коронавірусною інфекцією і введенням карантинних обмежень для населення.

Ситуація, що виникла, стимулювала активне впровадження нових правил і вимог до навчального процесу, зумовила необхідність підвищення професійного рівня викладачів в нових умовах, засвоєння ними специфічних інтернет-технологій.

В той же час, паралельно використовувалися можливості аудиторного навчання студентів, яке має цілу низку суттєвих переваг перед дистанційним процесом; постійне особисте спілкування здобувачів освіти і викладачів. Аудиторна форма навчання особливо важлива для студентів-медиків, але використання у дистанційній і змішаній формі навчання групових завдань, конференцій, тренінгів дає можливість наблизити ці різні формати [8].

Як свідчить сучасна практика, тенденція освіти чітко розвивається в напрямку змішаного гібридного навчання як процесу, що створює комфортне інформаційне освітнє середовище. Більш ефективно організувати освітню діяльність дає можливість поетапне впровадження та удосконалення змішаного навчання. На початкових етапах – це чітке планування та організація змішаного навчання, покращення матеріально-технічної бази, а надалі – удосконалення різних моделей комунікації з врахуванням специфіки вивчення різних дисциплін [5]. Важливий етап моніторингу результативності різних складових, що дає можливість коректувати та удосконалити процес навчання.

За допомогою нових впроваджених навчальних платформ, студенти можуть проходити тестовий контроль з кожної вивченої теми, де студент і викладач комунікують при аналізі отриманих результатів. Додатково викладачами можуть бути підготовлені лекції у відео форматі, що безумовно оптимізує процес підготовки студентів до занять, створює умови для розвитку наочно-образного мислення. За своєю дидактичною сутністю в цілому, лекція виступає як специфічний спосіб взаємодії викладача та студента. Дистанційне проведення лекцій, на відміну, від традиційних, надає перевагу в навчальному процесі дещо іншим моделям навчання, що передбачають проведення відеолекцій-конференцій, тренінгів, бінарних лекцій-дискусій, лекцій-візуалізацій. Формат інтерактивної лекції з заздалегідь розданим дидактичним матеріалом у вигляді фото-, відео-, аудіоматеріалів має очевидні переваги. Студент перестає бути пасивним об'єктом навчання і готується не лише до практичного заняття з дисципліни, а і до лекції; показує свою обізнаність і тим самим рівень підготовки та більш детально акцентує увагу викладача на складних для нього питаннях [3].

При використанні гібридної форми навчання, значний відсоток займає апаратна складова організації навчального процесу; має значення правильне облаштування аудиторій, з дотриманням вимог карантину; наявність доступу до

мережі інтернет, необхідного програмного забезпечення, що дасть можливість рівноцінного подання матеріалу для студентів в онлайн та офлайн форматі [6,8].

Велике значення має правильна організація роботи викладача, оскільки від цього залежить повноцінне отримання знань всіма категоріями студентів, які присутні на занятті. Викладач координує, корегує, консультує і впорядковує. При проведенні заняття готує детальний план згідно методичних матеріалів по темі. Студенти, що знаходяться в аудиторії та студенти, що навчаються онлайн, проходять аналогічні тестові завдання з дисципліни за темою на навчальній платформі. Практична частина об'єднує різновекторні формати вивчення для різних категорій студентів, заснованих на візуалізації.

Чільне місце в змішаному навчанні займає самостійна робота студента, що передбачає виконання ними різних завдань: письмові контрольні та курсові роботи, конспектування, тестовий самоконтроль. Заздалегідь розробляється календарно-тематичний план самостійної роботи студента, згідно затвердженої робочої програми. Студенту необхідно дотримуватись загальних рекомендацій щодо роботи з літературою, аудіо- та відео- носіями. З кожної дисципліни для студентів записується відеоінструкція, згідно якої вони можуть виконати будь-яке завдання.

Слід також зазначити, що в змішаній формі навчання особливе значення має візуальний контроль, що показує результат та мотивує студента, саме тому є досить цікавою лекція, яку можна трансформувати і доповнити цікавими творчими елементами з використанням новітніх програм та платформ. Важливим є також те, що гаджети при цьому не заважають, а допомагають студенту. Більше того, знання і вміння молодого покоління виконувати завдання творчо мотивує.

Таким чином, змішана форма навчання має як свої переваги, так і недоліки. Серед переваг варто відзначити наступне:

- Побутова та технічна складова. Сукупність побутових зручностей, а саме, комфортне виконання завдань та комфортний контроль завдань. Студент в домашніх умовах у зручний час виконує завдання згідно чітких інструкцій та алгоритмів, користується гаджетами і використовує свої технічні здібності для виконання різних видів робіт. Викладач у зручних домашніх умовах перевіряє завдання і використовуючи програми, заощаджує час на перевірку.

- Матеріально-фінансова складова. Студент та викладач не витрачає час та кошти на транспортування до місця навчання.

До недоліків можна віднести:

- Технічна та матеріальна складова. Викладачеві та студентам необхідно засвоїти додаткові комп'ютерні програми, платформи, курси, особливо нові. Це займає час, а іноді вимагає додаткових коштів. Викладач має дефіцит свого особистого вільного часу, оскільки великий обсяг роботи пов'язаний з підготовкою матеріалів для застосування в змішаному форматі. Крім того, навчальні заняття необхідно доповнити мотиваційними дистанційними матеріалами, тестами, фільмами, клінічними завданнями;

необхідно чітко організувати свій робочий час, інакше він перетворюється на безкінечність; студенти потребують також додаткової підготовки, оскільки використання новітніх навчальних платформ є для них також проблематичним; важливою складовою і в якійсь мірі недоліком є інтернет, оскільки його відсутність унеможлиблює проведення занять.

- Морально-психологічна складова. Досить часто студенти виконують та надсилають свої роботи несвоєчасно, поза робочим часом.

- Медично-профілактична складова. При постійному використанні гаджетів псується зір. Малорухливий спосіб життя також є недоречним.

Зазначений перелік переваг та недоліків змішаного навчання можна розширювати, але за необхідності, його можна активно та результативно використовувати, сприяючи створенню єдиного освітнього простору з новими ефективними навчальними моделями, де кожний студент мотивовано працює в знайомому йому інтернет-просторі, а викладач може застосовувати свої творчі здібності та професійні знання.

Висновки. Змішана форма навчання є наразі актуальною та необхідною трансформацією та може об'єднувати інструменти аудиторного та дистанційного навчання у тих пропорціях, які є оптимальними для вивчення конкретної дисципліни. Ця форма навчання на сьогодні є важливою необхідністю, оскільки дозволяє скористатись одночасно зручністю дистанційного навчання та перевагами традиційного аудиторного навчання, з урахуванням всіх особливостей, переваг та недоліків.

Перелік посилань:

1. Honeyman M; Miller G (December 1993). «Agriculture distance education: A valid alternative for higher education?». Proceedings of the 20th Annual National Agricultural Education Research Meeting: 67–73.

2. Moore, 1996 Moore, Michael G.; Greg Kearsley (2005). Distance Education: A Systems View (2nd ed.) Belmont, CA:Wadsworth.ISBN 0-534-50688-7.

3. Валентина Варава До питання визначення понять дистанційної освіти. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. Випуск 52, 2015

4. Наказ Міністерства освіти України № 466 від 25.04.2013 «Про затвердження положення про дистанційне навчання» [Електроний ресурс]: Режим доступу. – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13>

5. Полат Е. С., Теория и практика дистанционного обучения: Учеб.пособие для студ. высш. пед. учеб. Заведений / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева; Под ред. Е. С. Полат. – М. : Издательский центр «Академия», 2004. – 416 с.

6. Graham, C.R. (2006) Blended Learning Systems: Definition, Current Trends, and Future Directions. In: Bonk, C.J. and Graham, C.R., Eds., Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs, Pfeiffer Publishing, San Francisco, 3-21.

7. <https://zillion.net/ru/blog/375/blended-learning-pieriekhod-k-smieshannomu-obucheniuiu-za-5-shaghov>.